Seçme Şiirler

Cevat Çapan

Bir gün sana gene yollarda rastlasam
birlikte kır kahvelerine gitsek

ADAM

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım Şubat 1998

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Kapak Fotoğrafı Matthias Zeininger

98.34.Y.0016.648
ISBN 975-418-462-3

Derleyen Cevat Çapan

Cevat Çapan

Seçme Şiirler

ADAM

KUŞLAR MIDIR ONLAR?

Buradan
Bu külrengi düzenden uzakta
Fenikeli martılar olmalı
Sevişen,
Sevişmeyi düşünmeden.

KIŞ BİTTİ

"Vedalaşmaların ilmini yaptım ben,"
Sürgünlerin uzmanlığını.
Bir vapur nasıl kalkar bir limandan.
Tren nasıl acı acı öter, öğrendim.

Yıllarca mektuplarla yaşadım.
Kaçak tütün, yasak yayın
Larla beslendim.
Unutmadım. Unutmadım.

En çok yelkenleri özledim
Bozkırın buzlu yalnızlığında.
Dağlar yoktu, dağlar yoktu,
Rüzgârlara yaslandım.

Çılgın mıydım, tutsak mıydım
Yüreğinde karanlığın?
Kan kurudu –
Ben gül oldum açıldım.

UMUT

Nadejda. Voronej. Osip Mandelştam.
Yumuşak hecelerini ezberliyorum
bu adların.
Sanki hep gözümün önünde
şairi götürmeye gelen siviller,
birlikte geçirdiğiniz sürgün,
Osip'in kestiği elmas dizeler
Nadejda'nın belleğine gömülen.
Kar altında koğuşlar, kulübeler,
çalışma kampları, sanatoryum,
buzlu traversler. Sonra
nasıl yitirdiniz birbirinizi,
nerede çözüldü eller?

BUKAĞI

Yeniden bir su boyunca yürümek
Elinden tutmak bir çocuğun usulca
Birlikte solumak menekşeleri
Dağlarda kayaları kıracak

Birden dağlar iniyor sulara
Sular güneşle ışıyor birden
Yayılmak sulara ve dağlara
Zindanlar boşalmışçasına.

ÖLÜMSÜZ

Sözcüklerinin
koyu yeşil
karanlık ormanına
dalıyorum gene
Osip Mandelştam

Bilinmeyen
mezarını arıyorum
kulağımı
toprağa dayayıp.

Yeraltının
sessizliği içinde
soluğuna biçim veren
birer atardamar
kımıldayan dudakların
duyar gibi
oluyorum.

Üzerinde
kızılkara büyüyen
bu buruk böğürtlenler
senin zengin yoksulluğun
görkemli züğürtlüğün
tek mirasın.

YAZIT

Adaları seven bir adam,
Adaları da kadınlar kadar.
Bir adam, gelip dağ köylerinden,
Han kahvelerinde duran.

Bir köylü, imparatorluğun payitahtında.
Bir kaçak, Cezayir zindanlarında.
Bir yolcu, Marsilya'dan.
İkinci Abdülhamit'in padişahlığında
Kalkıp Havana'ya giden babam.

DÖNÜŞ

Yıllar sonra
odanın kapısını açınca
senin yerine
arkası dönük iki kadın görüyorum
yaşları belirsiz
biri kollarını balkonun korkuluğuna dayamış
öbürü kapının pervazına yaslanmış
uzanıp giden ovaya bakıyorlar
akşam serinliğinde.
Bakışlarının ucunda
mor dağlar yükseliyor
ve inen davarın
çan sesleri duyuluyor uzaktan.
Kapıyı aralık bırakıp
alacakaranlıkta
dağın doruğuna tırmanıyorum
yorgun atımın yedeğinde.

"BİLİRİM DEPPOYLARI"

Güz – geceye yönelmiş bir saati güzün.
Gözleri bulutlara takılı.
İskele nerdeyse uzaklaştı vapurdan,
Bir martı bakışların içinden süzülüp
Bir başka martıya değiyor.

Sular mı, hava mı ormandan boşalan?
Dokunsan, gözleri çiçek dürbünü;
Yürüsen, bitmeyen bir mağara karanlık.
Yosun basamaklı uzak kuleden
Belirsiz adımlarla iniyor gece.

Sözleri çalgısız bir şölenin artığı.
Bir yerde bir tavşan, ürkek –
Bir avcının duyulmayan türküsü.
Sevinse, üç el silah atsa havaya...
Susuyor – paslı bir tabanca öfkesi.

Şimdi yollar toz çamur arada,
Taraçanın altında at kestaneleri.
Güz – mektupsuz, habersiz günleri güzün,
Barış askerleri talimden yorgun.
Nerede bu köhne gecenin kundakçıları?

HOCALARIN HOCASI

İçinde ben de vardım'
merdivenden yuvarlanan cübbenin
bu yüzden maya çaldım göllere
bindiğim dalı kestim
ve komşunun kazanı
tencere doğurunca nurtopu gibi
öldürdüm o kazanı.

Beşe alıp üçe sattım yumurtayı
ama ben hep boyasından kazandım.

Bir gün öldüm
herhalde can sıkıntısından
mezara bile götüremediler beni
dereyi geçemeyip.
Çaresiz dirilerek
sağlığımda hangi yoldan
suları ve dağları
aştığımı anlattım.
Bu yüzden de mezarlara sığmadım
sağlam bir kilit asıp
türbemin kapısına
olmayan duvarından
sonsuzluğa sıçradım.

ERZİNCAN'DAN KEMAH'TAN

Nerede mi kalmıştık?
Elbette loş koynunda
çalgılı bir kahvenin,
zaman nasıl bir zaman
sonra kaç mevsim geçti.

Denizi ilk gördüğümde
ağzımda peksimet küfü,
tabakamda tömbeki.
Hey benim Nazim Dayım
Kars'a giden içerken.

Sonra o uzun sürgün
çöllerde, Amazon'da,
adımı da unuttum
"Şen Dul"u seyrederken,
gençliğim orda kaldı.

Dışarısı New York'tu
ne güzel kar yağıyordu,
İçerde "Potemkin"le
"Dünyayı Sarsan On Gün" –
Kars'a gidelim, yeğen!

Çok gezdim, az yaşadım
zamanla yarışırken,
annen daha çocuktu
Girit'ten bir mübadil
Rumca şarkı söyleyen.

./..

Düşlerim sılamdı benim,
sağımda Sultan Melik
solumdan Fırat akar
doru kısrak üstünde
Munzurları aşardım.

Sonra İstanbul oldum
her yanım darmadağın
bir gün Gülhane Parkı'ndaymışım
bir gün Burgaz'da dalgın
her yanım darmadağın.

DİLEK-ŞART

Bir gün sana gene yollarda rastlasam,
birlikte kır kahvelerine gitsek,
konuşmasak.

WITTGENSTEIN

İçimin içime sığmaması
Canevimde çırpınan
Küçücük bir kuş
Olmasından mıdır aklın?

SOLUK SOLUĞA

Uzun, karanlık bir çığlığın da ardına düşebilir insan,
Titrek, eğri büğrü bir yazının çağrısına da uyar.
Bırakıp her şeyi döner –
Aşk bir buluşmadır çünkü,
Her zaman gecikmiş bir buluşma.

Bitmeyen bir kavuşmadır da aşk –
Araya her zaman bir şeyler girer
Bazen kendi sevincinin kanat gölgesi,
Bazen nabzın hızı, yüreğin titreyişi,
Tüylerin telaşıyla besleniyor gibidir –
Araya her zaman bir şeyler girer
Çalışma saatleri, karşılıksız sorular.
Nereden bilebilir insan
Bunların hepsinin de aşk olabileceğini?

Çoğu kez aldatıcıdır da,
Bakarsın, herkes onun askeri, onun şehidi.
Oysa aşk hiçbir zaman bir yarış değildir ki.
Bu yüzden yanılır hep
Sayın muhbir vatandaş, köftehor okur, arsız yetkili.
Sararmış bir fotoğraf olarak da çıkabilir karşına,
Borulu bir fonoğraf kılığıyla da.
Bakarsın, ona da dadanmış
Gündelik hayatın sosyolojisi.

Yeniden duyulur bazen o uzun ve karanlık çığlık.
Çağıran o titrek yazı yeniden belirir –
Çünkü aşk en eski köprüsüdür Balkanların, en eski.

ANLADIM ANLAMIN ANLAMINI

Kavak yelleriyle dönen değirmenlere
saldıran evde kalmış uğursuz uzmanlarıyla
ağlarını toplarken akademik ağalar,
kuramların kurumunu silerek
bir şiirden demir alıp açıldığım
denizlerin dibinden,
kaç anlam balığı yakaladılar
diye meraktaydılar
bilimden bunalanlar.

Çalıştılar, çalıştılar, çalıştılar,
kuramın Kuran'ını yazdılar,
dışarda erguvanlar, salkımlar
tekrarını ilan ederken sevdaların
baktılar yaşlı gözlerle
yazdıkları metinlere
metinler çetindiler.

PUSULA

Nicedir uzaklardayım
uzak dağlar, uzak kıyılar, uzak –
dillerini bilmediğim yaban
insanlar arasında.

Uzayan bir uykunun karanlığından
düşlerin aydınlığıyla vardım
yıllardır aradığım bu adaya.
Toprak, demir, şeker kamışı, ipek
ve elmasla uğraştım yıllarca.

Fotoğrafta gördüğün hasır şapka,
keten giysi, gümüş saplı baston
o yılların yorgunluğunu gizliyor
ustaca. Sana çocukluğunda anlattığım
Afrika, Amazon, Santiago, Havana
bütün gençliğimdi benim, olgunluğum.

Doğduğum dönülmez dağ köyüne döndüm
sonunda, geceleri sesiyle uyuduğum
derenin kıyısına.
Toprak dama, tandıra, boğma rakıya.

Beni tanıyasın diye bir gün
doğmanı bekledim sabırla.

BURÇ

Belki çıkar yollardan biri de bu gözlerine
bakmak sessizce, bir kıyıda uzaktan
yaklaşan bir gemiyi bekler gibi, elinden
tutmak o sıcaklığı ve yürümek,
yürümek zamanı düşünmeden bastığın
çakıl taşlarının hışırtısında. Hep
söylerdin eskiden, biraz zaman tanısak belleğe,
güzel bir unutuluşa dönüşür, derdin
bütün o top sesleri, toz duman, akşam
bataryada geçirdiğin karanlık nöbet saatleri.

Sana unutulmuş bir çardağın altında
galibarda renkli bir mürekkeple yazıyorum
yeniden depreşen bir sevincin ötesinden.

Çocuklar büyüdüler, uzaklara gittiler,
senin, benim yanlışlarımızın ne yararı
olabilir onlara? Belki onlar da
öğrenecekler umarsız sözcüklerle
eskiyen anılarının dehlizlerinden
kurtulup savrulmayı.
Sorma sakın – bilmek yasak, derdin,
kim bilebilir yazgının bizi nereye
sürükleyeceğini.

O unutulmuş çardağın altında yazıyorum sana,
aydınlık gölgesinde asmanın.
Günler sayılı.

"SAKIN GEÇ KALMA ERKEN GEL"

Usulca gir kapıdan, zile basma.
Hiç telaşlanma ben daha dönmemişsem.
Yoldayımdır, nerdeyse yokuşun dibinde,
Suların kararmasını bekliyorumdur,
Tuğla harmanlarından gelen yanık havanın
Bahçedeki akşamsefalarına sinmesini.
Güç bela dizginliyorumdur içimde
Dörtnala sana koşan küheylanları.

Bütün gün kâğıttan dağlar arasındaydım,
Nabzım ileri giden bir saat gibi işledi durdu.
Dilekçeler, kararlar, tozlu makbuzlar
Hep adını okudum silinmiş satırlarda.
Pencerede kuleler, minareler, kirli gök.
Durmadan kuşlar uçtu bir bacadan.
Rüzgâra karışan saçlarını gördüm
Bulutlu aynalarda.

Balkonun kapısını aç, su ver saksıdaki çiçeğe.
Geyikli örtüyü ser masaya, dinlen biraz.
Sessizlik şaşırtmasın seni, ürkütmesin.
Ben içindeyimdir o alaca sessizliğin.
Şehrin gürültüsü dolacak az sonra odaya,
Karanlık bir yankıya dönüşecek karşı dağlarda.

TAŞ BASKISI

El eleydiler,
yerdeki toz toprağın içinden
    seyrediyorlardı gökteki bulutları
    külrengi denizi.
Bir yerden vinçlerin gürültüsü
    geliyordu, doldurulan, boşaltılan
    şilepler,
mavnalara bindirilen vagonların
    tekerlekleri arasından
    bir çeşmeyi, bir ağacı, bir
    kırlangıç yuvasını görüyorlardı sanki.

Öyle duruyorlardı,
Bildikleri bütün sözcükleri susarak
    yineliyorlar, ezberlerindeki
    renklerin birbirine akarak
    biriktirdiği gölde
    bir kayığın yosunlu bir iskeleye
    yanaşmasını bekliyorlardı.
Belli belirsiz bir kaval sesi
    karışıyordu sokak satıcılarının
    bağrışmalarına.

El ele, bitkin, kaygılı bir ezinti içinde
    han kahvesine bıraktıkları
    tulum peyniri, bulgur, dut kurusu
    avluda esans satan kitapçının
    cam kutularından yansıyordu
    kararan yüreklerine.

Birden taş baskısı kitap
kapaklarının birinden
Hazreti Âli Düldül'üyle çıkıp geliyor
alıp Hayber Geçidinden Kan Kalesi'ne
götürüyordu onları Zülfikar'la
ikiye böldüğü gecede.
Gecenin bir dilimi soğuk çöl,
öbürü kızaran şafak, kızan kumdu.
El ele bekliyor, beklerken
kuru bir kan tortusuna dönüyordu
istekleri.

ÇOCUK YÜZÜN

Seni görünce,
bir sorun bir çözüm gibi
ipince ağdıydı içime.

O saat dönmeye başladıydı
dişlileri çarkların, tüten dumanla
göklere yükseldiydim birden
kendi türkümü dinlerken
o gürültüde.

Çiçekler, belli belirsiz başka renkleri,
başka kokuları kalabalıkların
dolduruverdiydi
bir memleketlimle paylaştığım
uzak odayı.

Sana bakıp
bütün sessizliklerini ezberleyince,
boğuk yankılarla bir sıla
bir gurbet gibi
yerleştiydi içime.

SUSIE PETSCHEK NERDESİN?

İlk kez 1955'te,
Floransa'da karşılaştığımız
Villa Fabricotti'de olamazsın artık,
ne de motosikletle gittiğimiz
Fiesole'de.
Hatırlıyor musun Arno'yu, Eski Köprü'yü,
Santa Maria Novella'nın
serin servili avlusunu?
Tanıdığın ilk Türktüm ben,
sense ikinci kuşak bir Amerikalı,
yeniden Çekoslovakyalılaştıramayacağımız.
Dostluk böyledir işte
yıllar sonra yediveren bir gül
belleğin çöllerinde.

DUVAR

Karşımdaki duvarda üç resim
biri Perulu şair Cesar Vallejo'nun,
bir güz Perşembesi Paris'te ölen,
inip uzak, çok uzak dağlardan.
Anna Ahmatova'nın öbür ikisi
solda, bana bakan gençlik resminde
yıllar boyu dizlerine damıtacağı
acıyla beslenen gözyaşı ırmakları.
Sağdaki, yıllar sonra çekilmiş,
yıllar sonra Kiev'den, Petersburg'dan,
nice aşklar, acılar, suskunluklardan sonra.
Ağaran saçlarında, alnının kırışlarında
nice sonbaharlar nice ayrılıklar.
Ve hâlâ yakınlığın sınırına ulaşmanın
çılgınlığı.
Ve hâlâ gözlerinde o mavi yangın.

GÖÇ

Ayrılırken
turuncu pancurlarını
aralık bıraktığımız ev –
yıllarca
o açık pencereden girip çıkacak
çocukluk arkadaşın güvercinler
anılarının karanlık odalarına.
Arkanızdan bir kova suyla
sizi uğurlayan komşunuz
her akşam
tencereyi hızla maltıza vuracak
arka bahçede,
bir daha hiç karşılaşmayacağınızı
unutmak için,
sırtını denize çevirmiş,
gözleri dağlarda.

DAĞLARDA MENEKŞELER

Bir keklik serinliğinde tırmanıyoruz
dağa,
çam kokusu, kekik.
Köpüren deli çayın çağıltısı koyakta.
Uzakta, karşı yamaçta
yayılan davarın çan sesleri
ve gözlerinin göllerinde
boğulan kanlı başı güneşin.
Kulağımda sesin, yanık sesin
"Haydut, beni nereye götürmektesin?"

ERZİNCAN ERZİNCAN

Cimin, Cencige, Hah –
köylerde dolaştık bütün gün.
Üzüm yedik bağlarda, buğulu,
bir başka dilde konuştuk.
Soluyan atlarımızla girdik geceye,
düşlere durduk.

GİRİT'TEN BİR MÜBADİL

Deniz kıyısındaki
o ahşap ev yıkılmadan,
taşlığında acı suyunu
kova kova çekip
taraçaya döken yorgun ihtiyar
Girit'ten getirdiği kitaplarını
kiloyla eskiciye satmadan,
teneke kutularda karanfil yetiştirir,
nargilesini fokurdatırdı denize karşı.
Deniz, yumuşak dalgalarla,
sallar, uyuturdu evi.
Evdeki öksüz kızlarını düşünürdü adam,
kim bilir kimlerle evlenip
nerelere gideceklerini.
Arada bir gemi geçip giderdi
uzaktan
uzaklara.

GÜZEL YAZ

Bir şenlik oduydun sen
baktıkça ışıtan ve ısıtan,
ben küflü kitaplarda
sözcükler, anlamlar
ve tanımlarla boğuşurken,
bir şenlik odu ya da bir sağanak
sevdanın kızgın çeliğine
su veren.

El ele nasıl koşardık denize,
köpüklere, Temmuz'da?
Saçlarında ağustosböceklerinin sevinci,
kollarımda zincir sesi
zeytinlik yamaçlardan,
avlular, duvarlar, telörgüler
üstünden?

Bir şenlik odu – alevlerinde
isteğin kıvılcımları savrulurken
karanlık kış rüzgârlarını
denizin mağaralarına hapseden.

SAHNE AÇIKLAMALARI

I

Anası
sonsuz bir yumuşaklıkla bakıyor oğluna
on altı yıl sonra bu ilk karşılaşmada –
bir başka kıtadan, bir başka dünyadan gelen
ve adresi bilinmeyen babasını andıran
bir yeniyetme.
Gene de boyu anasınınkini aşmış,
gözlerinin ışığıyla aydınlanıyor
ikamete zorunlu sürgünlere ayrılmış
bu yarı karanlık oda.

II

Bir başka ülkede, güze doğru,
bir başka sahne –
bahçeye açılan kapı, aydınlık oda;
solda, duvarda, Matisse'in
bir dergiden özenle kesilmiş
ve çerçevelenip asılmış
"Kırmızı Balıklar"ıyla "Yeşil Gözlü Kız"ı.
Sağda, masa başındaki orta yaşlı adam
dönmemeye karar veren oğluna
ne yazacağını düşünüyor
açık kapıdan odaya yalnızlığının yankısıyla
dolan
denizin uğultusunu dinlerken.

./

III

Fırat boyunca yol alıyor tren,
suların akışına ters bir yönde,
yılların akışına ters.
Güllübağ istasyonunda bir yolcu
su dolduruyor
Sıvas'tan sonra yudum yudum
boşalttığı rakı şişesine.
Rüzgâra karşı yol alıyor tren,
geceye, gecenin soğuğuna karşı.
Murat'a karışmamış daha Karasu.
Suların kaynağına ulaşmayı
ummayan bir gidiş bu,
yolcunun varacağı dağ köyünün
uzağından geçen.
Gecenin içinde,
doğanın değil, tarihin karanlığında,
sabaha doğru, aydınlığa tutkun.

IV

Konakladığı han kale dibinde,
kale dağın eteğinde, heybetli.
Han odasında
geceyi yıkayan ırmağın sesi.
Duvarlar ocaktan tüten
dumanla kararmış.
Sabah olsa, atına binse,
yarı yolda, gölgeli dere boyunda,
karşıcı çıkacaktır
yıllar önce askere giderken
beş yaşında bıraktığı yeğeni,
kekeleyerek konuşacaktır
elini öpmeye davrandığında.
Sonra, köye yaklaştıklarında,
durup toprak damlara bakacaklardır
gün kavuşurken.

V

Bozkırda kara bir yılan gibi
süzülüyor tren,
bozkırın o umursamaz boşluğunda.
Sonra dağlara sarılıyor,
başı dönüyor uçurumların
kıyısında.
Gecede, gökten inmiş bir kuyrukluyıldız;
şafakta bir çığlık.
Gün başlarken soluyan yorgun bir aygır
gibi
köy çocuklarını taşıyor
kasabaya, okula.

./

VI

Unutulmuş bir savaş alanı. Temmuz.
Sarısabır çiçekleri ateş içinde.
Tepeye yaslanan kalenin burçlarında
kartal yüklü bir rüzgâr.
Havuzlu lokantada birtakım yabancılar
el işaretiyle
mermer yıkıntılar arasından
geçmişe açılan kapıların
yolunu soruyorlar.

VII

Acıklı bir ortaoyunu.
Palanga yarı aydınlık.
Seyirciler arasından, kol kola,
sallanarak girerler Kavuklu'yla
Pişekâr.
Zurnacı zurna olmuş horlamaktadır
dükkânla yeni dünya arasında.
Pişekâr, elinde pastav,
pişkin bir temenna çakar seyircilere,
yalnızlıktan yakınan gözlerle bakar.
Öbür elinde acıklı bir leylak.

BEYAZ GECELERDE

Zaman gitgide daralıyor –
yola çıkmadan postalamak istiyorum
sana bu kartı.
Leningrad, biliyorsun, bir yazarlar kenti
Petersburg adıyla kurulduğu günlerden beri.
Neva'ya açılan kanallarında gezdirirlerken
Puşkin'in evini gösteriyorlar övünçle,
Dostoyevski'nin okuduğu mühendis mektebini.
Bir zamanlar Gogol'ün yürüdüğü köprülerin
altından geçiyoruz başlarımızı eğerek,
sonra kalabalığına karışıyoruz Nevski Caddesi'nin.
Her yerden altın kuleler görünüyor,
altın kubbeler, kışlık saray,
gezilmesi yıllarca sürecek müzeler.
Ve sağda, ağaçlı bir avlu içinde,
geçen yıl Anna Ahmatova'nın halka açılan evi.
"Anna Ahmatova, ünlü Rus ve Sovyet Şairi!"
Coğrafya baş döndürüyor Leningrad'da,
Tarih de öyle.

BİR ZAMANLAR AVRUPA'DA

John Berger'e

Dağların eteklerine akşam inerken
kapın çalınırsa, bil ki, bizizdir gelen.
İçerenköy'ün eski köşklerinden ney
ve tanbur sesleri yükselir ya
geçmişten geleceğe uzanan zamanda
çam kokulu yaz gecelerinde,
birbirinden ayrılmayan iki uyurgezer,
hâlâ o kayıp adreslerde dolaşan.

En son bir filmde gördük seni
"Bana Bir Şey Çal".
İskoçya'da bir adada,
Mestre'de geçen bir öykü anlatıyordun
uçak bekleyen yolculara.
Otları biçme zamanı, diyorsun mektubunda,
kışın yazar, yazın ırgat!
Kitaplarında da biçilen otların,
bellenen toprağın kokusu "Hınzır Toprak",
"Bir Zamanlar Europa'da",
şimdi de "Leylak ve bayrak"

Baharda,
dağların eteklerinden kar kalktığında,
kapın çalınırsa, beklenmedik bir anda,
bizizdir gelen
yedinci adam,
yedinci kadın –
leylaklar, bayraklarla.

ÇÖL

Ne zaman
bir masa başına otursam
sana bir şeyler yazmak için,
çocukluğumda seyrettiğim
cambazlar geliyor aklıma,
elimdeki kalem
birden
o sırık terazi gibi uzuyor
ve ben
çok geçmeden
o usta cambazdan uzak
acemi bir palyaço gibi
boşluğa yuvarlanıyor
ve hoplamaya başlıyorum
düşlerin yaylanan ağında.
Sonra,
görünmeyen seyircilerimin
kahkahaları çınlarken
kulaklarımda,
kulaç atmaya çalışıyorum
kurumuş bir gözyaşı denizinde.

İZİNLİLER

Bir ağaç gölgesinde oturuyorlar,
yapraklarını dökmeyen bir ağacın gölgesinde –
konuşmadan, birbirlerine bakmadan.
Uzaktan
yokuşu tırmanan
bir kamyonun hırıltısı duyuluyor
öğle sıcağında.
Az sonra yola çıkacaklar
geride kalacak yandaki ayazmanın serinliği.
Belki de hemşerilerinin sözünü ettiği
o hana varırlar gün kavuşurken.

Dağın eteğinde
onlardan habersiz
eskimeyen ay ışığı.

DÜŞLERDE BAŞLARMIŞ SORUMLULUKLAR

I

Serin bir su gibi esiyor üstümüzden rüzgâr.
"Poyraz!" diyor Gümrükçü Rousseau kırk yıllık
bir denizci edasıyla.
Üstad acaba Türkçe'yi kimden öğrenmiş?
Derken kırmızı bayraklı teknesi bacasını
kırarak
nehirdeki bir köprünün altından geçiyor
poyraza aldırmadan.

II

Bir gece gezmesine gitmişiz komşularla;
Yıldız Hanım bir masal anlatıyor Giritli
ağzıyla kahvelerden sonra
"Ey çoban çoban!"
"Söyle ağam!"
"Nerden gelirsin?"
"Kara dağdan."
"Kara dağda ne gördün?"
"Yeşil çadır kurulmuş.
İçine yeşil hanım oturmuş.
Ağlıyor, ağlıyor."

./..

III

Bir ormanda kaybolmuşuz,
sen sımsıkı elimden tutuyorsun.
Birden yıldızların aydınlattığı
bir düzlüğe çıkıyoruz.
Uzakta,
denizin sesi
ve katran kokusu
sabahı arayan
meltemin getirdiği.

IV

Sislerin içinde
ağır ağır ovaya iniyoruz dağdan.
Burası Van, diyor babam.
Bir salla Ahdamar'a geçiyoruz.
Sonra bir âşık çıkıyor sulardan,
sazını kurutuyor okşayan elleriyle
ve uzaktaki ovayı kaplayan
bir ses yükseliyor
indiğimiz dağlara.

WALTER BENJAMIN
(1892-1940)

Hayatta çok geç öğrendim
yolumu kaybetmeyi ormanda;
bu yüzden, büyülenmiş gibi aşkla,
    dolaştım durdum
sevdiğim şehirlerin sokaklarında.

Düşlerim
karanlık dehlizlerinde kaldı,
çocukluk defterlerimin yapraklarında.

Nelerden, nerelerden geçtim
kaybolan zamanın ardında.
Kaçmadım, kovalandım; kıstırıldım
    bir sınırda.

Belki de bir kurtuluştu
çıktığım son yolculuk
Tarih'in kılavuzluğunda.

KAYIŞ KASNAK VOLAN

Yaka bağır açık oturuyorum arka bahçede.
Yıllardır açmamıştım yakamı bağrımı.
Sanki bu bahçeyi de çoktan unutmuşum,
şurada teneke saksılarda fesleğen olduğunu;
bir zamanlar,
çocukların oynadığını tahta çitin ardında.
Bir ölüm sessizliği ölümlerden sonra.
Kuşlar da konarmış komşunun kurumuş ağacına.
Nerdeyse denizi göreceğime inanacağım
başımı kaldırsam.
Kötü günlerin iyimserliği bu.
Kaç kişi kaldı bu mahallede eski havuzlu
kahveden
gece vardiyasında birlikte
"Açmam açamam"ı söyleyen?

SEVDA YARATAN

Bu şehrin adları durmadan değiştirilen
sokaklarında dolaşırken,
eski bir şarkıyı çağrıştırır bazen
aklına takılır olmadık adlar.
Örneğin, Konstantin Nikoleyeviç Batyuşkov,
Puşkin'in bir çağdaşı –
hani şu ölen Tasso'ya ağıtlar yazan –
evet, senin Tasso'na,
Kutsal Kudüs'ü özgürlüğe kavuşturan.

Bir yaştan sonra, sınırsız bir çağrışımlar
zinciridir hayat;
başka kokular, başka görüntülerle
saldırır üstüne tekleyen belleğinle
ve birden başka adlarla uyanırsın
bir dağ yamacında daldığın düşten.
Bir İsveç filminde miydi
o küçük madenci çocuğu
Auguste Renoir'ın adını hecelemeye çalışan?

Her şey ne kadar külrengi ve dağınık
gökle denizin maviliği ötesinde.
Bir kadın "Gecenin matemini" söylüyor öğle üzeri
ve herkesten bir şeyler kalan bu sokaklarda,
kırılan camdan kalplerin parçalarını toplarken,
belalısı gizlice zehirliyor içindeki aylak köpeği.
Ve uzakta, düşlediğim Girit'te, belki de,
denize eğilen çamları yıkıyor yıldızlar.

Sonunda sana sığınıyorum, ey şiir,
rüzgârları, fırtınaları yararlı kılan.
Yaşarken, güzel adlar koydum çocuklarıma
Nigâr, Leylâ, Alişan.

ESKİ YAZ

Eski bahçede, paslı sapını tutarken tulumbanın
küllenen ateşe sürdüğün cezve,
tozlu yaprakların gölgesinde çürüyen iskemlede
– bir yandan seni seyrediyorum –
gençliğin canlanıyor belli belirsiz
Birlikte türküler söylerdik kısık bir sesle.
Gerçekten öyle güzel miydi dokunduğumuz her şey?
Bize mi öyle gelirdi soluduğumuz gece
bir baharatçı dükkânının bin bir çeşidiyle?
İster izinle dönelim gurbetten
tahta bavullarımızda Malatyalı Fahri'nin plakları,
ister sıla bildiğimiz dağ köyü,
toprak damında loğuyla, çırasıyla
ve gökyüzü yıldızlarıyla donatsın yaz gecelerimizi,
kekik kokusu bağışlayan bir yel eserdi
ve bilirdik, dağların ardındaydı her şey.
Çerkez eyerini ne zaman vursak kara kısrağa,
işte biz hep o dağları aşmak isterdik.

Sonra ne oldu bize? Nereye savruldu herkes?
Ve ben şimdi seni seyrederken
canlanan gençliğinle eski bahçede,
eprimiş çerkez eyeri, külrengi iskemle,
belli belirsiz bir türkü kısık bir sesle
yansırken tozlu yaprakları sılanın
acı sularında unutulmuş kuyunun

TEKNE KAZINTISI

Babam iki tek atınca,
"Hadi seni karpuzlara götüreyim," derdi.
(Karpuzlar Gebze'de oturan kızlardı.)
Annem kızarır, kızar,
"Bey, çocuk daha küçük," diye çıkışır,
mutfağa gider ağlardı.
Babam karpuzdan anlardı.

ROLAND BARTHES

Karıştırdığım kitapta bir soru
"Yazı nerede başlar?"
Uzayıp giden bir boşluk beliriyor
        gözlerimin önünde
renksiz sayfada soluk renkleri
        bir Japon estampının –
Durgun bir gölde ağır ağır ilerleyen
        bir sal
Ve belli belirsiz sallanan bir dal
        göl kıyısında.
Resmin bittiği yer.
Belki de yaz orada biter, yazı başlar.

YAZ KAPILARINDA

Her şey bir güzel kız için yazılır, diyor.
Kırkına yakın, yılgın biraz.
İsteksizce yanıtlıyor derginin sorularını.
Öğrenci derneğinde konuştuğu akşam
uzaklarda gibi dinleyenlerden, güvenle konuşuyor –
üst üste kazandığı yenilgilerin güvenliği içinde.
Oyunlarından sahneler geçiyor gözlerimin önünden,
değişik zamanlarda, değişik sahnelerde izlediğim
çürüyen bir şey, çocukluktan erginliğe geçerken,
yarı kaçık soylular, saray artıkları, kırgın bilgeler,
şehvetle kutsallığın kucaklaştığı tenha köşeler...
Sonra kurtulmak için boğuntusundan günlük kokulu
karanlıkların,
kırlar, kırlar ve uçsuz bucaksız ovalar.
"Bir ırmağın kıyısında sevişmiştik o yaz."

Her şeyi bir güzel kız için yazmış olmanın erinciyle
açıyor yaz kapılarını
yenilgilerinin güvenliği içinde.
Yorgun, ama hâlâ içinde o yakıp tüketen özlemi
bilinmeyenin.

Sonra sonundan başlardı hikâyesine,
o mutlu ya da acıklı sonu açıklar,
asıl iş anlatılanda değil, anlatanda, derdi.
Biz de bakakalırdık onun sesinin büyüsüne
kapılıp.
Kimdi, nereden gelmişti, neden öyle parlıyordu
gözleri?
O söze başlayınca, saatler durur,
yapraklar titremezdi ağaçlarda.
Bir yolculuğa çıkarırdı bizi peşine takıp;
gece gündüz, dere tepe
belli belirsiz zaman birimleri, yer adları –
karartma geceleri, üç aylar, sevdalı bulut,
köşede yanık kokulu tahmis,
karpuzlarını mumlarla aydınlatan manav,
Cibali'den Küçükmustafapaşa'ya götüren
arnavut kaldırımı sokaklar,
tek kollu Gazi Eniştem, fırında,
ekmek kamelerini kareli bir kâğıda yapıştıran.
Sonra Hayalet Oğuz belirirdi
Mandrake ve Maskeli Süvari'yle kol kola,
cebinde açık saçık resimler.
Ve Ali Nizami Bey, Eyüp-Keresteciler otobüsünden
iner,
Tarzınevin'le Kuzguncuk'a geçerdi.

Mevsim yaz, aylardan Temmuz'du,
sonu mutlu mu, acıklı mı,
belli olmayan bir masal.

KUŞ BAKIŞI

O göçebe kuşları da merak ederdin sen,
yılın hangi ayında geldiklerini,
gelirken hangi enlemlerden geçtiklerini,
yuvalarını nerelerde yaptıklarını...
Turuncu, altın sarısı, siyah tüylü o kuşlar.
Onları anlatırdım sana kış geceleri,
aştıkları lacivert denizleri,
adlarını uydurduğum kimsesiz adaları.
Arslanlar kükretirdim geride kalan ormanlarda,
filler dolaştırır, timsahlar dövüştürürdüm
çamurlu ırmaklarda.
Derken kızıl kiremitleri görünürdü bir kıyı
köyünün dağınık damlarında.
Ve bahar yağmurları yağdıran bulutların
arasından süzülür bir gölün kıyısına konarlardı
kuşlar.
Dönüşlerini anlatmamı istemezdin hiç.
Hep kalsınlar, derdin, o gölün kıyısında
ya da yuvalarını yaptıkları saçak altlarında.
Kışa doğru, geceler uzar, koyulaşırdı karanlık.
Sen büyürdün, büyürdü göçebe kuşların
giderken aramıza bıraktıkları sessizlik.

SONU

Buğulu camda bir kar masalı
giderken ince parmaklarınla yazdığın
"Dağın dibindeki ininde..."
Okumaya çalışıyorum
süzülüp akan alttaki satırları.
Anlaşılmıyor kimlerin murada erdiği.
Çıkıp büzülüyorum ben de o bildik
kerevete;
hohlayıp ısıtmayı deniyorum
parmaklarımı
yarı uyanık gördüğüm düşte.

ŞİİR ÜSTÜNE KONUŞMALARINDAN

ŞİİR, YAŞAMSAL ÖNEMİ YADSINMAYACAK BİR GEREKSİNMEDİR

– Şiire yıllardır, şairliğinizi geride ve gizli tutarak, daha çok çevirilerinizle gerçekten büyük emek verdiniz. Bu yüzden Memet Fuat sizin için "şiiri kendi dışında seven şair" nitelemesini kullandı. "Şiiri kendi dışında sevmek" şairlerin kolaylıkla benimseyemediği, kimilerine göre neredeyse olanaksız ve "şairi yaratma tutkusundan alıkoyan" bir tavır. Sizin düşünceniz nedir? Başından beri sizi, dünya şiirinin geniş bir coğrafyasını kucaklayan çeviri çalışmalarınızın yanı sıra kendi şiirinizi yazmaya yönelten itkiyi açıklar mısınız?

– "Şiiri kendi dışında sevmek" konusunda daha önce pek bir şey düşündüğümü sanmıyorum. Böyle bir sevgi, dediğiniz gibi, şairlerin kolaylıkla benimseyemediği, kimilerine göre nerdeyse olanaksız ve "şairi yaratma tutkusundan alıkoyan" bir tavır olarak değerlendiriliyorsa, bu konunun gündeme gelmesi, içinde yaşadığımız edebiyat çevrelerinde birtakım küçük fırtınalar yaratacak demektir. Ama ben böyle bir değerlendirmeye katılmıyorum. Şiirin şanlı tarihinde şiiri kendi dışında seven, bu sevgi yüzünden yaratıcılığı sekteye uğramayan sayısız şair var. Yok eğer bu nitelemeyle benim suskunluğum arasında bir bağ kuruyorsanız o zaman sorunuza şöyle bir açıklamayla karşılık verebilirim: Biliyorsunuz 1960'tan beri üniversitede şiiri de içeren bazı konularda ders veriyorum. Böyle bir alanda çalışmak bence sürekli bir öğrencilikten başka bir şey değildir. Çeviri de bir çeşit okuma yöntemi. Sözünü ettiğiniz çeviri çalışmaları bende bir "meslek hastalığı" yaratmış olabilir. İgilendiğim, beğendiğim şairlerin yapıtları karşısında okumak yazmaktan daha keyifli bir uğraş gibi gelmiş de olabilir. İsterseniz buna "yazma sorumluluğundan kaçış" da diyebilirsiniz. Çevirilerin yanı sıra beni kendi şiirimi yazmaya yö-

nelten itki çılgınlık, özenti, sevgi... Ne derseniz deyin. Zaman zaman müstehcenlik çağrışımlarını da düşünerek "Niçin geç kaldım?" diye sormuyor değilim kendi kendime. Ne olursa olsun şiirle ilişkimin böyle bir gelişme göstermesinden pişman değilim. Sözünü ettiğiniz "dünya şiirinin geniş bir coğrafyasını kucaklayan" çalışmalar yapmış olmak, eğer bunu gerçekten yapabilmişsem, benim içim az mutluluk değil. Coğrafyayı her zaman sevmişimdir.

– Lirizmin şiirdeki, özellikle günümüz şiirindeki yeri üstüne farklı görüşler var. Dünya şiirini ve giderek şiiri yakından, çok yönlü tanıyan bir şair olarak, sizce şiirde lirizmi sağlayan öğeler neler? Çağımızda şiir lirizmden kaçınmalı mı?

– Lirizmi kısaca insanın kişisel ve yoğun duygularını dile getirme eğilimi olarak tanımlarsak, bu eğilimin şiirin evriminde hemen hemen her zaman önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Şiir türleri içinde lirik şiirin, epik (anlatı) şiirden sonra, insanların toplumsal ilişkilerinin, üretim biçimlerinin bir gelişmesi sonucu bireysel yeteneklerini deneme ortamı bulmalarıyla, bu deneylerinden kaynaklanan duyguları yansıtacak bir dil yaratmalarıyla ortaya çıktığını biliyoruz. Başlangıçta lir eşliğinde söylendikleri için bu şiirlere "lirik şiir" deniyor. Müzikten kaynaklanan biçimsel özellikler de hemen hemen günümüze kadar lirik şiiri belirleyen kalıplar. Ne var ki, bizi burada asıl ilgilendiren nokta, şiirde lirizmi sağlayan yoğun duygu ve coşkuların özellikle Romantizm akımının sonuna doğru toplumsal koşulların olumsuz etkisiyle kaynaklarının kuruması, yabancılaşmayla başlayan bunalımın değişik düzeylerde duygu yozlaşmasına yol açması. Romantizmin endüstri devrimini gerçekleştirmiş toplumlarda duygusallıkla, duygusallığın da genel olarak şiirle özdeşleşmesi, doğal olarak lirizme de bir tepki duyulmasını kaçınılmaz hale getiriyor. Böyle bir yanılgı aslında kof duygular ve sahte yaşantıların lirizmle eşanlamlı sayılmasından başka bir şey değil. Bu yüzden, çağımızda şiirin lirizmden kaçınması gerekmiyor. Nasıl Verlaine "belagatin boynunu koparmak" isterken yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatına değil de, onun boş kalıbına ve soysuzlaşmış yaygınlığına saldırıyor idiyse, Melih Cevdet Anday da *Telgrafhane* adlı kitabının ilk şiirinde lirizmi alaya alırken kişisel ve yoğun duygulara değil, bu yaşantıları içeriksiz bırakan aşırı duygusallık

salgınına karşı çıkıyor. Öyle olmasaydı, hemen o şiirin ardından "Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç" ve "Seni Düşünüyorum" gibi o güzel lirik şiirleri yazar mıydı?

– Buradan, şiirde humor olgusuna geçebilir miyiz? Humor ve lirizm birbirini dışlayan mı, yoksa gereksinen öğeler mi?

– Evet. Buradan şiirde "humor" olgusuna geçebiliriz. Çünkü lirik şiir geleneğinin başlangıcından beri bu türün bütün başarılı örneklerinde duygu ve düşünce arasında bir denge sağlandığı görülür. Can Yücel'in "Akıl ki en incesi duyuların" dizesinde özetlediği gibi, gerçek lirizm aklı hiçbir zaman dışlamaz. "Humor"un kaynağında da aklın inceliği baş köşeyi tuttuğuna göre, "humor" ve lirizm birbirini dışlayan değil, gereksinen ve destekleyen öğelerdir. Sappho'dan bu yana, hem Batı şiirinde, hem Türk şiirinde lirizmin yoğun ve özlü yaşantı kaynağından uzaklaşmadan bu yaşantıyı eksiksiz yansıtmayı sağlayacak bir düşünce öğesiyle pekiştiren, ya da ince bir alaycılıkla zenginleştiren pek çok şaire rastlanır. Sözgelimi, 20. yüzyıl Amerikan şairlerinden Marianne Moore, "Şiir" başlıklı şiirinde,

> Ben de pek hoşlanmıyorum şiirden çok daha önemli şeyler
> olmalı bütün bu zırıltıdan öte.

diye başlar söze ve bilerek seçtiği bir sınırlılık içinde ayrıntılar üzerinde kılı kırk yararcasına durur, sonra da düzyazıya özgü düşünsel bir yoğunluğa yönelerek "şiirsellik" kavramına karşı çıkarmış gibi görünür. Oysa bu onun "sözde şiirselliğe" karşı ince bir alaycılıkla sürdürdüğü bilinçli bir savaştır. Bu aykırı tutumun onun şiirinde kendine özgü bir lirizm yarattığı bile söylenebilir.

– Çağımızın usta şairlerinin, şiiri öyküden pek uzak tutmadıkları, zaman zaman şiirlerinde öyküye yer verdikleri görülüyor. Bu konuda sizin gözleminiz nedir?

– Günümüzde şiiri öyküden uzak tutmamak, şiirde öyküye yer vermek benim de dikkatimi çeken bir olgu. Ancak, günümüzün usta şairlerinin bunu bir öykü anlatmak için yaptıklarını sanmıyorum. Bu olsa olsa şiire yeni anlatım olanakları sağlamak, içinde yaşadığımız dünyanın parçalanmışlığını ve karmaşıklığını verebilmek için kullanılan bir teknik olabilir. Bir kolaj ya da kur-

gu tekniği. Sözgelimi, Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı düşünelim. Bu uzun şiirin birçok yerinde çeşitli öykü bölümlerine rastlarız. Ama bu bildiğimiz öykü anlatımından çok, sinemanın kurgu tekniğinden kaynaklanan bir özelliktir. Aynı şeyi Seferis'in "Destansı Öykü", Ritsos'un "İsmene" ve "Pencere" adlı uzun şiirleri için de söyleyebiliriz. Bu türden bir şiir yazmaya kalkışan şair, bir uzun mesafe koşucusu gibi, soluğunu ayarlamak zorundadır. Şiirinde öyküye yer vermesi dile getirmek istediği yaşantının niceliği ile niteliği arasıda bir tutarlılık gereğinin sonucudur.

– Sürekli çeviri de yapan bir şairin her ülke şiirine ve her şaire yakınlık duyamayacağı, her şairde aynı başarıyı gösteremeyeceği söylenegelen bir yargı. Bazı şiir çevirilerinin aslından güzel olması da buna bağlanıyor. Sizin seçiminizi belirleyen etkenlerden söz eder misiniz?

– Bu sorunun ilk bölümündeki yargıya katılıyorum. Her şeyden önce, her ülkenin yakınlık duyulabilecek bir şiir zenginliği olmayabilir. Ama ben gene de yaptığım şiir çevirilerini yirmi yıl kadar önce *Çin'den Peru*'ya adlı bir kitapçıkta toplamıştım. Çin'den batıya doğru giderek Peru'ya varmayı amaçlayan bir şiir yolculuğuydu bu. İthaka'ya iddialı bir dönüş rotası Sonunda gire gire altı yedi ülkenin şiirinden örnekler girdi o kitaba. Çoğu da Akdeniz ülkelerinin şairlerinden. Demek ki benim yakınlık duyduğum şairler yeryüzünün belli bir bölgesinin insanları, oradaki ortak duyarlığın sözcüleriydiler. Seçimimi belirleyen etkenlerin başında Türkiye'de yaşayan insanların da paylaşabileceği bu ortak duyarlığı sayabilirim. Bunun hemen ardından da Machado, Quasimodo, Pavese, Pasolini gibi şairleriyle İtalya ve Baudelaire'den Bonnefoy'ya uzanan ve modern Avrupa şiirinin en seçkin şairlerinin yurdu Fransa ve Kavafis, Sikelianos, Kazancakis, Seferis, Ritsos ve Elitis'le Yunanistan'ın kayıtsız kalınamayacak şiir geleneklerini. Bu arada üniversitede gönüllü öğrencisi olduğum İngiliz ve Amerikan şiiri de elbette ilgi alanıma giriyor. İspanyol şiirinin bir uzantısı olan Latin Amerika şiiriyle birlikte. Şunu da belirteyim ki, Akdeniz duyarlığı oldukça yuvarlak bir söz. Sözünü ettiğim Akdeniz ülkelerinin değişik bölgeleri, o ülkelerin adını andığım şairlerinin kendilerine özgü şiir söylemleri benimki gibi toptancı bir "kucaklamayı" kuşkuyla karışlamanıza

yol açabilir. Burada önemli olan benim diller döküp bu şairleri ne kadar sevdiğimi açıklamam değil, onlardan yaptığım çevirilerin niteliğidir. Bazı şiir çevirilerimin aslından güzel olduğu yolundaki benim de inanmak istediğim söylentiye gelince bunun hoş bir abartı olduğunu ben bile biliyorum.

– Şiirde içerik-biçim diyalektiği konusuna, birini öbüründen dışlayan yorumlar getirmekten kurtulduğumuzu söyleyebilir miyiz? Bunun tersi olarak, sözde diyalektik ama aslında mekanik yorumları aştığımız söylenebilir mi? Sözgelimi Nâzım Hikmet'in şiirini içerikten soyut bir Türkçe ve biçim güzelliği olarak yorumlamak mümkün mü? Öte yandan, Eliot'ta olduğu gibi aristokrasinin yaşam biçimini ve estetiğini savunan ya da daha uç noktada Ezra Pound örneğinde olduğu gibi, siyasi yaşamında bir ideolojinin propagandasını üstlenmiş bir şairin şiirinde yaşamın gerçeği, ideolojiyi aşarak kendini dayatabilir mi? Dayatabilmiş midir?

– Şiirde içerik-biçim diyalektiği konusuna, birini öbüründen dışlayan yorumlar getirmekten kurtulduğumuzu söyleyebiliriz. Evet. Ama kaç kişi? Belki de sağlıklı bir yargıyı ya da eleştirel duyarlığı yaygınlaştırmaya yetmeyecek kadar az. Bu yüzden mekanik yorumları da aştığımız söylenemez. Ama sözgelimi Nâzım Hikmet'in şiirini içerikten soyut bir Türkçe ve biçim güzelliği olarak yorumlamak birçoklarımız için mümkün olmasa bile, birtakım deha sahibi devlet adamları için mümkün. Eliot'la Pound konusu oldukça karmaşık. Bu iki şair de, unutulmamalı, oldukça genç ve görgüsüz bir toplumun sanatçıları. İkisi de gelenekten ve köklü bir kültürden yoksun bir toplumda sanat yapılamayacağı, şiir yazılamayacağı inancıyla Avrupa'ya gelmişler. Batı uygarlığının içine düştüğü büyük bunalımın nedenlerini geçmiş dönemlerdeki parlak başarıları inceleyerek bulmaya çalışmışlar. Her ikisinde de, bu yüzden yaşamın gerçeği, ideolojiyi belli bir ölçüde aşarak kendini dayatabilmiş. Eliot politikada kralcı, inançlarında Anglikan bir şair olmasına karşın, yenilikçi bir teknikle içinde yaşadığı kapitalist burjuva toplumun ahlak değerlerinin bunalımını, bu toplumda yaşayan sıradan bir iş adamının, sözgelimi "Çorak Ülke"deki Stetson'un bencilliği ve iki yüzlülüğüyle yansıtmıştır. "Gerotion" şiirinde ise yaşlı bir adamın aklından geçen düşünceler aracılığıyla çürüyen bir uygarlığın umutsuzluğu dile getirilir.

Eliot bu şiirinde iğretilemelerden yararlanarak bir yandan burjuva toplumunda Hıristiyanlık değerlerinin yitirilişini kutsal törenlerle bu törenleri çağrıştıran çarpıtılmış davranışlar arasında bağlar kurarak dile getirir. Öte yandan da gizemci bir tutumla insan tarihinin bir aldanış, çürüme ve acı çekme süreci olduğunu anlatır. Eliot'un önerdiği çözüme, gerçek mutluluğun ancak Tanrı'yla birleşerek, dirilişe inanarak sağlanabileceğine katılmak güç de olsa, onun çağdaş uygarlıkla ilgili çözümlemelerinin sağlamlığına, gözlemlerinin keskinliğine, geçmişle şimdiki zaman arasında kurduğu bağların çağrışım gücüne hayran olmamak elde değildir. (Kralcı Balzac'ı unutmayalım!) Ezra Pound da siyasal bakımdan Mussolini'yi destekleyen bir propagandacı olmasına karşın, şiirinde Çin uygarlığından ortaçağ trubadurlarına, Dante'ye, Cavalcanti'ye, oradan Yeats'e ve "İmgecilik" akımına uzanan bir yaşantı zenginliğini dile getirmiş; saplantılarının, sapmalarının yanı sıra Amerikan kapitalizmini, tefeciliği, her türlü kabalığı ve bayağılığı eleştirmiş tek kişilik bir üniversite işlevi görmüştür. İkinci Dünya Savaşından önce yerleştiği İtalya'da da, savaş suçlusu olarak kapatıldığı St. Elizabeth Hastanesi'nde de zamanının yaşlı ve genç birçok şairi ve sanatçısı onun siyasal görüşlerini paylaşmadıkları halde, ondan bir şeyler öğrenmeyi kendileri için onur saymışlardır. Kısacası, Eliot'u da, Pound'u da değerlendirirken yapıtlarını ideolojilerinden soyutlamasak bile, yapıtlarının niteliğini, bu yapıtların ortaya çıkışındaki koşulların karmaşıklığını göz ardı edemeyiz.

– İster istemez şiir kuramına ilişkin birtakım sorunlara girmemiz gerekiyor bu durumda. Ülkemizde bu alandaki çeviri ve telif çalışmaları yeterli buluyor musunuz? Şairlerimiz şiir üstüne yeterince düşünüyorlar mı?

– Ülkemizde şiir kuramıyla ilgili çeviri ve telif çalışmaların yeterli olduğunu elbette söyleyemeyiz. Ama bu durum yalnız bizim ülkemize özgü bir yoksulluk ve yoksunluk değil. Hem sonra bütün şairlerimizi de böyle bir tembellikle suçlayamayız. Sorun bu çalışmaların yeterince yaygın olmamasından kaynaklanıyor. Ayrıca bazı ülkelerdeki bu türden çalışmaların pek çoğunun akademik bir işgüzarlıktan ve laf ebeliğinden öteye gitmediğini de unutmayalım.

– Şiirde yerellik, evrensellik konularına nasıl yaklaşıyorsunuz? Şiirimizin dünya şiiri içindeki durumu ve tanınması – gerek bilinmesi, gerekse kabul görmesi – konusundaki görüşlerinizi istesek?..

– Şiirde yerellik ve evrensellik birbirinin karşıtı olan kavramlar değil bence. Sözgelimi, Lorca Endülüs'le, Yeats Galway bölgesiyle, Neruda Macchu Picchu'yla, Ritsos Manemvossia'yla, Pavese Piemonte'yle ilgili şiirlerinde, Nâzım Hikmet *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nda yerel oldukları gibi evrensel olmayı da başarmışlardır. Evrenselliği engelleyen durum yerellikten çok taşralılıktır. Bir toplumun dünyada olup bitenlerden kopuk ve habersiz kalması. Başka ülkelerdeki insanların yaşayışı ve yaratıcılıklarıyla ilgilenme, iletişim kurma olanaklarını bulamama durumu. Böyle bir olumsuzluğu da her şeyden önce dünyanın ekonomik ve siyasal konjonktörü yaratıyor sanıyorum. Türkiye Müslüman bir ülke olduğu için, yabancı ülkelerin, özellikle de Batı'nın bize bakışı Haçlılar döneminden pek değişik değil. Orientalizm sürüyor. Öyle olmasa, dünya şiiri bağlamında çok daha büyük bir ilgi görmesi gereken Türk şiiri bu kadar az tanınan bir şiir olmazdı. Bunun nedenleri arasında İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca ve Rusça konuşulan ülkelerde Türkçe'den çeviri yapacak yetkin uzmanların ve şair çevirmenlerin bulunmayışını da saymalıyız.

– Şiirle olduğu kadar, tiyatroyla da ilgilisiniz. Tarih boyunca tiyatroyla şiir arasında sürekli bir ilişki vardı. Çağımızda bu ilişki hangi düzeyde sürüyor? Şiirin bu ilişkiyi gereksindiğini somutlaştıran şairler varsa, kimler?

– Tarih boyunca tiyatroyla şiir arasındaki sürekli ilişkiyi her iki sanat türünün az sözle çok şey anlatmayı amaçlamasına bağlayabiliriz. Daha da önemlisi, tiyatronun başlangıçta dramatik şiir olarak ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Burjuva düzeninin kendi yaşama kalıplarını getirdiği döneme kadar tiyatroda şiir koşuk tekniğiyle varlığını sürdürmüştür. Ama tiyatroda düzyazıya geçildikten sonra da, oyun dilinin şiirsel bir yoğunluktan uzak kalması söz konusu olamaz. Böyle durumlarda oyun yazarı alışılmış kalıpları bir yana bırakarak gelişen teknik olanaklardan yararlanır, tiyatroda şiiri olay örgüsündeki kurgu, sahne tasarımı ve ışık gibi başka öğelerle gerçekleştirir. Şiirde ise değişen toplumsal koşul-

ların gereği daha da karmaşık bir nitelik kazanan insan yaşantılarını eyleme ağırlık veren dramatik anlatım yolları bulmaya çalışılarak yansıtılır. Şair bu durumlarda kişisel sesle konuşmayı bırakıp değişik kişiliklerin ağzından konuşarak yeni bir şiirsel söylem yaratmayı dener. Bunun bir yöntemi şairin maskeler ya da oyun kişileri diyebileceğimiz "persona"lar aracılığıyla konuşmasıdır. Sözgelimi, Kavafis, Yeats, Eliot, Lorca, Rilke gibi şairler bu yöntemin başarılı örneklerini vermişlerdir. Bizde de, Nâzım Hikmet, ilk dönem şiirlerinde Dağlarca, *Karga ile Tilki, Aşağı Yukarı*'da ve padişahların ağzından konuştuğu şiirlerinde Oktay Rifat, uzun şiirlerinde Turgut Uyar ve Edip Cansever başarılı dramatik şiirler yazmışlardır. Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nda ise kullanılan kurgu tekniği bu şiire sinematografik bir boyut kazandırır.

– Şiir çevirisinde ana dilden ikinci dile, ikinci dilden üçüncü dile çeviriler sırasında çıkan ve dikkat edilmesi gereken güçlükler üstüne, genç şiir çevirmenlerine neler söylemek isterdiniz? Hep bildiğimiz, "güzel, sadık; sadık da güzel olmaz" yargısı sizce haklı mı? Yine sizce bir genç şair, ülkesinin şiirini ve dünya şiirini yakından izlemekle neler kazanır?

– Şiir çevirisinde kaynak dilden amaç dile çeviri yaparken çevirmenin her iki dili de çok iyi bilmesi tartışılmaz bir zorunluluktur. Ama özellikle amaç dilin çevirmenin ana dili olması bence daha da önemli. İkinci dilden üçüncü dile çeviri yapmaksa daha büyük tehlikelere tuzaklar içeren bir uğraş. Bu yüzden, çevirmen çevirdiği şiiri aslından değil de, ikinci bir dilden çeviriyorsa, en azından şiirin aslının ses tonunu, Can Yücel'in deyişiyle "tını"sını yakalaması çok önemlidir. Bir başka önemli nokta da, amaç dilin konuşulduğu toplumda şiirin yansıttığı yaşantıların somut karşılığı yoksa sözgelimi, ileri teknolojik düzeye ulaşmış bir toplumda yazılmış bir şiiri, o şiirin ele aldığı gerçekliği yaşamamış bir toplumun diline çevirmeye kalkışıyorsak, her iki dili de çok iyi bilmemiz başarılı bir çeviri yapabilmemiz için yeterli değildir. Octavio Paz, bu yüzden, "Çorak Ülke"nin İspanyolca'ya çevrilebilmesi için aşağı yukarı yirmi yıla yakın bir sürenin geçmesi gerektiğini söyler. Gene aynı nedenle, benim de bir örneğini vermeye çalıştığım bu şiirin Türkçe çevirisi tam anlamıyla başarılı sayılamaz. Bunun dışında, "güzel, sadık; sadık da güzel

olmaz" yargısının fazla önensenmesi gerekmeyen kaba bir genelleme olduğunu söyleyebilirim. Bunun tersinin doğru olduğunu kanıtlayan sayısız örneği hemen hemen her dilde gösterebiliriz. Genç bir şair ülkesinin şiirini ve dünya şiirini yakından izlemekle yaşadığı dünyanın ve çağın gerçeklerini en özlü biçimde algılama olanağını elde eder. Bu onun sorunları giderek dev boyutlara ulaşan bir dünyada tek başına olmadığını, bu sorunların ancak birlikte yaşama sanatını öğrenmekle çözüme kavuşacağı bilincini edinmesini sağlayabilir. "Dağlarda menekşelerin kayaları kıracağına" duyduğu inancı pekişir.

– Şiir, yaşamsal önemi olan bir gereksinme midir? Sözgelimi, bir şiir dergisi çıkarma işinin, bu açıdan anlamı ve önemi var mıdır? Ülkemizde, şiirin en geniş okur kitlesine yayılması için neler yapılabilir? Son olarak, bizde, şiire olan ilginin öbür edebiyat türlerine duyulan ilginin üstünde olduğu söylenebilir mi? Bu, olumlu bir durum mu?

– Yaygın görüşe göre, şiir hiç de yaşamsal önemi olan bir gereksinme değildir. Ama bu yüzden de, yaşamsal önemde bir gereksinmedir. Bir şiir dergisi çıkarma işi görünüşteki bütün anlamsızlığına ve önemsizliğine karşın, gerçekte çok anlamlı ve saygıdeğer bir uğraştır. Böyle bir uğraşla ancak mutlu azınlığın ilgileneceği de büyük bir yanılgıdır bence. Mutlu azınlığın şiirden çok, parayla ilgisi olduğu söylenebilir. Daha doğrusu şiirle uğraşanlar mutlu azınlığın değil, mutlu çoğunluğun bir parçası olmak için çalışırlar.

Ülkemizde şiirin en geniş okur kitlesine yayılması için böyle bir gereksinme duyanlar sanırım ellerinden geleni yapıyorlar. Böyle bir yaygınlaşma belki de şiirin birtakım edebiyat öğretmenlerinin (memurlarının) egemenliğinden kurtarılması, okullarda yasaklanması, resmi kurumlardan kovulması sonucu gerçekleşebilir. Bizde şiire duyulan ilginin öbür edebiyat türlerine gösterilen ilginin üstünde olduğu söylenebilir. Bu, bir anlamda olumlu bir durum da sayılabilir. Ama şiirin yalnızca "şiir" adıyla karşımıza çıkan metinlerde değil, romanda, öyküde, sinemada, tiyatroda ve sanatla yaşamın iç içe olduğu daha nice görünümlerde de barındığı unutulmazsa...

Sorular Seyyit Nezir
(Broy, Ocak 1986)

Cevat Çapan, şiirseverlerin oldukça yakından tanıdıkları bir "gizli şair", Memet Fuat'ın deyişiyle "Şiiri kendi dışında sevebilen" az bulunur şairlerden. *İrlanda Tiyatrosu'nda Gerçekçilik*; *Değişen Tiyatro*; *Çağdaş Bir Oyun Yazarı John Whitting* gibi yapıtlarının yanı sıra, edebiyat eleştirisi alanında önemli kurumsal kitaplar ile çağdaş Yunan, Amerikan ve İngiliz şiirinden, özellikle Sappho, Seferis, Ritsos, Elitis gibi önemli şairlerden Türkçeye kazandırdığı şiirlerle tanınıyor. Bir anlamda okurlar, bu şiirleri Çapan'ın duyarlı çevirilerinden tanıyıp sevdiler de denebilir. Bu olguda kuşkusuz Çapan'ın 1950'lerden beri süregelen şiir tutkusunun payı büyük.

İşte bu tutku geçen yıl *Dön Güvercin Dön* başlığı altında bir şiir kitabına dönüşüverdi. Az yazıp az yayımlayan bir şair kimliğinde görünmesine karşın *Dön Güvercin Dön*'ü bütünleyen şiirler Çapan'ın ince bir sabrın imbiğinden süzülmüş yetkin ustalığını belgeliyordu. Ve Çapan ödüle aday olmadığı halde *Dön Güvercin Dön* bu yıl jürinin önerisiyle Necatigil Şiir Ödülü'ne değer bulundu. Uzun ve sabırlı bir birikimin ürünü ilk şiir kitabına Necatigil Şiir Ödülü'nün verilmesi dolayısıyla Cevat Çapan'la şiir, özellikle kendi şiiri üzerine konuştuk.

– *"Dön Güvercin Dön"ü oluşturan şiirler kaynaklarının zenginliğiyle dikkati çekiyor. "Dünyayı Sarsan On Gün"den "Dağ köylerindeki böğürtlenler"e, "han kahveleri"nden gelip "yasak yayınlarla beslenen" kent insanına ulaşmaya çalışan bir dünyanın şiirinin kaynakları için neler söyleyebilirsiniz?*

– Bu kaynaklar büyük ölçüde benim yaşadığım şeylerin bir parçası. İnsanın okuduğu kitaplar, gördüğü filmler, dinlediği şarkılar da, tanıdığı, birlikte yaşadığı insanlar gibi imgelemde yer ediyor; yeri ve zamanı gelince de bir ses, bir imge olarak şiirde ortaya çıkıyor. Bu kaynakların çeşitliliğinde babamın, Kemah'ın bir köyünden Havana'ya kadar uzanan yirmi dört yıllık serüvenimin de payı var. Girit'ten mubadil olarak Darıca'ya gelip yerleşen annemin söylediği Rumca şarkıların da. Sonra Darıca'da, İstanbul'da, Grenoble'da, Cambridge'de çok mutlu bir öğrencilik hayatım oldu. Buralarda çok güzel insanlar tanıdım, onlarla dost ol-

dum. Bu insanlar aracılığıyla başka insanlara, onların sorunlarına, gerçeklerine, içinde yaşadığımız dünyaya, zamana ulaşabilmek için birtakım ipuçları bulmuş olabilirim. Yoksa insan dört bir yanı saran haksızlıklara, zorbalıklara, vurdumduymazlıklara nasıl katlanabilir? Şiir de belki bu sevgi ve dayanışma kaynaklarından besleniyordur. Bir yandan da böyle bir dayanışmayı pekiştirerek.

– Uzun yıllar şiire emek vermiş bir gizli şair olarak biliniyorsunuz. Ama şimdiye kadar kendi adınızla bir tek kitabınız çıktı. Az, ama öz yazıp az yayımlamak şiirinize ne kazandırdı ya da sizce neleri götürdü?

– Şu gizli şair deyimini biraz bıyık altından bir gülümseyişle karşılayabilir miyim? Uzun yıllar şiire emek verişimin kadrinin bilinmesi beni gönendiriyor elbet. Ama siz de görüyorsunuz hep başkaları için çalışmışım. Kendi adımla da ancak bir kitap çıkarabilmişim. Olsun. Hiç pişman değilim. Çevirdiğim şairlerin hemen hemen hepsi benim başarabildiğimden çok daha iyisine layıktırlar. Az yazmak zaman kaybettirmiş olabilir bana, ama dediğiniz gibi öz yazabilmişsem, bu kayıp böyle bir sonuç için göze alınmaya değer. Ayrıca bir korkaklıktan, tutukluktan, hatta bir çeşit tembellikten bile söz edilebilir. Ama mazohizmin de bir sınırı olmalı.

– Türkçeye çevirdiğiniz birçok şiiri Türkçe yazılmış gibi çevirdiniz. Bu şiirlerin şiiriniz üzerinde bir etkisi olduğu söylenebilir mi? Olmuşsa, nasıl yansıdı bu etki şiirinize?

– Çevirdiğim şiirlerin Türkçe yazılmış gibi olmasının sevdiğim Türk şairlerinin benim üzerimdeki etkisinin bir sonucu olduğu da söylenebilir. Çevirdiğim şiirler de büyük bir olasılıkla benim şiirimi etkilemiştir. Çevirmediğim, ama sevdiğim şiirler de. Bu konuda daha nesnel bir değerlendirmeyi eleştirmenler yapabilir. Bence önemli olan bir şairin kendi olabilmesi, kendine özgü bir ses bulabilmesi, bu sesin de başkaları tarafından bet bir ses olarak karşılanmamasıdır. Başka şairler şiir yazma heveslisi bir genci kendi sesini bulma doğrultusunda da etkileyebilir. Ben kendi adıma böyle etkilendiğimi düşünmek isterim. Bir de bile bile başka şairlerden küçük alıntı ya da gönderme yoluyla yararlanmak yöntemi var ki, bunu başka türlü değerlendirmek gere-

kir. Örneğin *Dön Güvercin Dön* San Juan de la Cruz'un; "Bilirim Deppoyları" Nâzım'ın; "Vedalaşmaların İlmini Yaptım Ben" Mandelştam'ın sözleri. Bunları kullanırken bu ustaları saygıyla andığımı açıklamam gerekmiyor sanıyorum.

– İlk şiir kitabınızla bir şiir ödülü almak ne gibi duygular uyandırdı sizde?

– Şaşkınlık ve sevinç. Evde çocuklar da bayağı sevindiler bu işe. Çocuklar sevinir de, ben sevinmez miyim? Birden genç bir şair gibi hissettim kendimi. Sevgili Edip'e de "Yaşlı çevirmen, genç şairin sevgileriyle" diye imzalamıştım kitabımı.

– İkinci şiir kitabınızı okumak için de "Dön Güvercin Dön"de olduğu gibi uzun bir süre bekleyecek mi okurlarınız?

– Böyle bir beklenti varsa, okurlarım varsa, elbette onları bekletmek istemem. Kimseyi bekletmek istemem. Bu da şiire daha çok zaman ayırmamı gerektiren bir durum. Yani daha az çeviri, daha az ders, daha az tez yönetme. Okurları bilmem ama, ben şimdiden sabırsızlanıyorum. Böyle bir sabırsızlığın şiiri yakalamaya bir yararı varsa...

– Adına konan ödülü aldığınız Necatigil üstüne neler söylemek istersiniz?

– Kısaca şunu Necatigil yaşadığıyla yazdığı arasında tam bir tutarlılık bulunan dürüst bir sanatçıydı. Gündelik hayatın ayrıntı zenginliğini, sıradan insanların yürek paralayan yaşantılarını gözlem ve sezgi gücüyle anlayan ve büyük bir içtenlikle anlatabilen bir sanatçı. Hem geleneksel şiirimizin bütün incelikleriyle donanmış bir üstat, hem de çağdaş duyarlığını pekiştirecek biçim araştırmalarına girmekten korkmayan ödünsüz bir yenilikçi. Okul sıralarında Behçet Hocanın öğrencisi olma mutluluğuna erişemedim. Ama hayatta insan olarak da, sanatçı olarak da her zaman ondan bir şeyler öğrenmeye çalıştım. Bu ödül biraz da bana onun böyle bir öğrencisi olabileceğim umudunu verdiği için mutluyum.

Sorular Refik Durbaş
(Cumhuriyet, 14 Aralık 1986)

YAŞAMÖYKÜSÜ

Cevat Çapan 18 Ocak 1933'te, Darıca'da doğdu. Darıca İlkokulu'ndan sonra orta öğrenimi için ailesiyle İstanbul'a taşındı ve 1945'te girdiği Robert Kolej'i 1953'te bitirdi. Yüksek öğrenimini İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nin İngiliz Edebiyatı Bölümü'nde, 1956 yılında tamamladı. Bir yıl Londra'da B.B.C.'nin Türkçe Bölümü'nde çalıştı.

1960'ta asistan olarak girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1968'de doçent, 1975'te profesör oldu. 1980'de Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugün Mimar Sinan Üniversitesi) Tiyatro Bölümü'ne geçti. Değişik dönemlerde Boğaziçi, Anadolu, Marmara Üniversitelerinde ders verdi. 1978-1979'da Devlet Tiyatroları edebi kurul başkanlığı yaptı. 1981-1982 ders yılında Fulbright bursuyla New-York Üniversitesi'nde Amerikan şiiri ve tiyatrosu üzerine inceleme yaptı, aynı üniversitede İngiliz edebiyatı dersleri verdi.

İlk şiiri 1952'de "Varlık" dergisinde yayımlandı. Daha sonra "Yeditepe", "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi", "Yücel" dergilerinde şiirleri çıktı. Şiirlerinde yaşama sevinci, umut, geleceğe dönük bir güven duygusunu olduğu kadar anılara sinmiş bir hüznü de dile getirdi.

1959'da "Pazar Postası"nda tiyatro eleştirileri yazdı.

Radyo ve televizyon programları hazırladı.

"Dönem", "Şiir Sanatı", "Papirüs", "Yeni Dergi", "Milliyet Sanat" ve "Adam Sanat" dergilerinde yayımladığı şiir çevirileriyle dikkati çekti.

1980'lerde şiir çalışmalarına yeniden ağırlık veren Çapan, *Dön Güvercin Dön* (1985) adlı ilk şiir kitabıyla 1986 Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı. İkinci şiir kitabı *Doğal Tarih* 1989'da, üçüncüsü *Sevda Yaratan* 1994'te, bu üç kitaptan seçilip Fransızcaya çevrilen şiirleri ise *L'hiver est Fini* adıyla 1996'da Fransa'da yayımlandı.

(*AnaBritannica*'dan geliştirilerek)

YAPITLARI

Şiir *Dön Güvercin Dön*, 1985; *Doğal Tarih*, 1989; *Sevda Yaratan*, 1994; *L'hiver est fini*, 1996.

İncelemeleri *İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik*, 1966; *Değişen Tiyatro*, 1972; *Çağdaş Bir Oyun Yazarı : John Whiting*, 1975.

Şiir çevirileri Sappho, *Şiirler*, 1966; Seferis, *Üç Kırmızı Güvercin*, 1971; Ritsos, *Umarsız Penelope*, 1974; Kavafis, *Kırk Şiir*, 1982; Elitis, *Çılgın Nar Ağacı*, 1983; Ritsos, *Alışkanlıklar da Değişir*, 1984; Ungaretti, *Şiirler*, 1991; Yeats, *Her Şey Ayartabilir Beni*, 1991; T. S. Eliot, *Çorak Ülke*, 1995; Fernando Pessoa, *Denize Övgü*, 1995; Elizabeth Bishop, *Soğuk Bir Bahar*, 1997.

Antoloji *Çin'den Peru'ya*, 1966; *Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi*, 1982; *Çağdaş İngiliz Şiiri Antolojisi*, 1985; *Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi*, 1988; *Dünya Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri*, 1993; *Şiir Atlası I*, 1994; *Şiir Atlası 2*, 1995; *Şiir Atlası 3*, 1996.

Adam Yayınları'nda Cevat Çapan'ın bütün şiirlerini içeren kitaplar

Şiir ***Dön Güvercin Dön***, 1985; ***Doğal Tarih***, 1989; ***Sevda Yaratan***, 1994.

Adam Yayınlarında Cevat Çapan'ın öbür kitapları

İnceleme : ***Değişen Tiyatro***, 1982.

Çeviri şiir ***Kavafis'ten Kırk Şiir***, 1982; Odisseus Elitis, ***Çılgın Nar Ağacı***, 1983; Yannis Ritsos, ***Alışkanlıklar da Değişir***, 1984.

Çeviri düzyazı George Thompson, ***Marksizm ve Şiir***, 1996.

Çeviri oyun Athol Fugard, ***Sarısabır Çiçeklerinden Bir Ders***, 1990; John Whiting, ***Seçilmiş Oyunlar***, 1994.

Antoloji ***Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi***, 1982; ***Çağdaş İngiliz Şiiri Antolojisi***, 1985; ***Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi***, 1988; ***Dünya Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri***, 1993.

İÇİNDEKİLER

Kuşlar mıdır Onlar? 7
Kış Bitti 7
Umut 8
Bukağı 8
Ölümsüz 9
Yazıt 10
Dönüş 10
"Bilirim Deppoyları" 11
Hocaların Hocası 12
Erzincan'dan Kemah'tan 13
Dilek-Şart 14
Soluk Soluğa 15
Anladım Anlamın Anlamını 16
Pusula 17
Burç 18
"Sakın Geç Kalma Erken..." 19
Taş Baskısı 20
Çocuk Yüzün 22
Susie Petschek Nerdesin 23
Duvar 24
Göç 25
Dağlarda Menekşeler 26
Erzincan Erzincan 26
Girit'ten Bir Mübadil 27
Güzel Yaz 28
Sahne Açıklamaları 29
Beyaz Gecelerde 33
Bir Zamanlar Avrupa'da 34
Çöl 35
İzinliler 36
Düşlerde Başlarmış... 37
Walter Benjamin 39
Kayış Kasnak Volan 40
Sevda Yaratan 41
Eski Yaz 42
Tekne Kazıntısı 43
Roland Bartes 43
Yaz Kapılarında 44
Sepya 45
Kuş Bakışı 46
Sonu 47

ŞİİR ÜSTÜNE
Şiir Bir Gereksinmedir 49
Çocuklar da Sevindiler 58

YAŞAMÖYKÜSÜ 61
YAPITLARI 62

Şiirlerinden seçmeler
Şiir üzerine düşünceleri
Yaşamı
Yapıtları

Cevat Çapan 18 Ocak 1933'te, Darıca'da doğdu.
1953'te Robert Kolej'i, 1956'da Cambridge Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne asistan olarak girdi. 1975'te profesör oldu. Daha sonra Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugün Mimar Sinan Üniversitesi) Tiyatro Bölümü'nde ve Boğaziçi Üniversitesi'nde ders verdi. Devlet Tiyatroları edebi kurul başkanlığı yaptı.
İlk şiiri 1952'de "Varlık" dergisinde yayımlandı. Daha sonra "Yeditepe", "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi", "Yücel" dergilerinde şiirleri çıktı. 1959'da "Pazar Postası"nda tiyatro eleştirileri yazdı. 1980'lerde şiir çalışmalarına yeniden ağırlık veren Çapan, *Dön Güvercin Dön* (1985) *Doğal Tarih* (1989), *Sevda Yaratan* (1994) adlarıyla üç şiir kitabı yayımladı ve ilk şiir kitabıyla 1986 Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı.
Şiirlerinde yaşama sevinci, umut ve geleceğe dönük güven duygusunu işledi. "Dönem", "Şiir Sanatı", "Papirüs", "Yeni Dergi", "Milliyet Sanat" ve "Adam Sanat" dergilerinde yayımladığı şiir çevirileriyle dikkati çekti.

ISBN 975-418-462-3

9 789754 184624

adam 648